

Дмитрук В. М., ст. гр. ТЕ-14-1д, Петухова О. В., ас. – науковий керівник

МОВНІ ЗАСОБИ ПУБЛІЧНОГО ВИСТУПУ ЮРИСТА

Запорізька державна інженерна академія, кафедра українознавства

Юрист – професія з підвищеною мовною відповідальністю, тому що в ній відповідальність за мовну поведінку, за вміння володіти словом надзвичайно велика. У професії юриста слово – це професійний інструмент, і володіння ним тим краще, чим частіше інструмент налаштовується, використовується, тренується в процесі публічних виступів.

При публічному виступі юристу важливо вміти впливати на слухачів, тобто залучати їх увагу до предмета промови з метою вплинути на погляди і правосвідомість людей, прищепити їм повагу до закону, переконати в необхідності дотримання справедливості і гуманності правосуддя.

Промова, безперечно, потребує попередньої підготовки. В діяльності юриста-практика підготовлена промова використовується повсюди: підготовлені відповіді на запитання, виступи на процесах, продуманий монолог у бесіді, на допиті тощо. Попередня робота над змістом і формою майбутньої мовної комунікації важлива і необхідна. Хоча тут є свої недоліки: попередня підготовка обмежує творче мислення працівника юриспруденції.

Оскільки мова юриста має певне суспільне значення, до неї пред'являються підвищені вимоги, ігнорування яких може негативно вплинути на професійний авторитет особи. Точність та лаконічність мовлення юриста досягається завдяки використанню логічних законів і форм мислення.

Перерахуємо лише деякі мовні засоби, які роблять мову впливовою: прийом адресації, тобто вказівка у промові особи, до якого вона звернена (*«Шановні судді», «Панове судді та ін.»*); дієслова наказового способу (*«подивіться», «вдумайтесь», «погодьтесь» та ін.»*); терміни оціночного характеру (юридичні оціночні поняття): *«особлива жорстокість»*, *«шкідливі наслідки» та ін.* Ці терміни сприяють виконанню судовою промовою профілактичної функції; основну думку необхідно висловлювати головним реченням, а не підрядним; не захоплюватися іншомовними словами, якщо є українські відповідники.

Погане враження справляє мова співробітника, в якій часто зустрічаються слова-паразити на зразок: *«значить», «розумієш», «ну», «так», «треба сказати» та ін.* Тому в професійній діяльності юристу необхідно постійно удосконалювати навички своєї мовної поведінки, підвищувати культуру спілкування. У процесі спілкування важливо вміти не тільки говорити, а й слухати себе, оцінюючи переконливість, зрозумілість особистих висловлювань, доречність вживання різних мовних і немовних форм комунікації, ступінь емоційності, виразності мови. Правильно оцінити ці якості мови допомагає спостереження за реакцією аудиторії, співбесідника в процесі спілкування. Суттєво доповнюють мову юриста засоби невербальної комунікації: жести, міміка, пози, просторове розміщення сторін, різні засоби вокалізації мови (якість голосу, діапазон, тональність), темп мови, паузи, плач, сміх тощо. За допомогою багатого арсеналу засобів невербального спілкування розкриваються індивідуально-психологічні, характерологічні особливості осіб, що спілкуються, їх соціально-групові, культурно-національні ознаки, створюється доброзичлива атмосфера під час зустрічі, демонструється бажання вислухати, зрозуміти співбесідника.

Зі сказаного вище можна зробити висновок, що успіх юриста у процесі виступу залежить не тільки від його знань, професійного досвіду, щирості, вільного володіння матеріалом, витримки, правильного зовнішнього вираження своїх почуттів, а й від того, наскільки грамотно буде використано саме ці мовні засоби, які сприятимуть досягненню мети.